

CIVIL AND UNCIVIL DISCOURSE
THE RABBI'S DUKE IT OUT
THE LEAST OF CIVIL DEBATES
RAAVAD VS. RAMBAM

1. Civil and uncivil debate in the Talmud

A. Kohelet 9, 17

דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנִחַת נִשְׁמָעִים מִזְעָקָת מוֹשֵׁל בְּכִסְיָיִם:

Words spoken softly by wise men are heeded sooner than those shouted by a lord in folly.

B. Kiddushin 30b

מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר (במדבר כא, יד) את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה

The Gemara asks: **What** is the meaning of the phrase “**enemies in the gate**” with regard to Torah study? **Rabbi Ḥiyya bar Abba says: Even a father and his son, or a rabbi and his student, who are engaged in Torah together in one gate become enemies with each other** due to the intensity of their studies. **But they do not leave there until they love each other, as it is stated** in the verse discussing the places the Jewish people engaged in battle in the wilderness: “Therefore it is said in the book of the wars of the Lord, **Vahev in Suphah [beSufa]**, and the valleys of Arnon” (**Numbers 21:14**). The word “*vahev*” is interpreted as related to the word for love, *ahava*. Additionally, **do not read** this as “**in Suphah [beSufa]**”; rather,

read it as “**at its end [besofa]**,” i.e., at the conclusion of their dispute they are beloved to each other.

C. Sanhedrin 24a

א"ר אושעיא מאי דכתיב (זכריה יא.ז) ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה

This demonstrates what **Rabbi Oshaya says: What is the meaning of that which is written: “And I took for myself two staves; the one I called Graciousness, and the other I called Binders” (Zechariah 11:7)?**

“Graciousness”; these are the **Torah scholars in Eretz Yisrael, who are gracious to one another in discussions of halakha.** They treat each other with honor and love, as demonstrated in the statements of Reish Lakish and Rabbi Yehuda HaNasi. “**Binders [hovelim]**”; these are the **Torah scholars in Babylonia, who injure [shemeḥabbelim] each other in discussions of halakha, i.e., they speak harshly to each other when they disagree.**

D. Taanit 4a

ואמר רבא האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה שנאמר (ירמיהו כג. כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' ואמר רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח שנא' (ירמיהו כג. כט) וכפטיש יפוצץ סלע

§ **And, incidentally, the Gemara relates that which Rava said: This Torah scholar who grows angry, it can be presumed that it is his Torah study that angers him.** Therefore, he must be given the benefit of the doubt, as it

is stated: “Is not my word like fire, says the Lord” (Jeremiah 23:29). And similarly, Rav Ashi said: Any Torah scholar who is not as hard as iron, but is indecisive and wavers, he is not a Torah scholar, as it is stated in the same verse: “And as a hammer that breaks rock in pieces” (Jeremiah 23:29).

E. Uncivil Debate in the Talmud

1. Zevachim 25b

א"ל רבי זירא לרבי חייא בר אבא ודילמא בשותת א"ל תרדא כדי שיעברו מים לחבית
תנן

Rabbi Zeira said to Rabbi Ḥiyya bar Abba: But perhaps the mishna is referring to a case **where** the water **flows weakly** straight from the hand into the vessel itself, since the hand is situated directly on the edge of the vessel, with no air separating them? Rabbi Ḥiyya bar Abba **said to him: Imbecile, we learned** in the mishna: **In order** to allow flowing **water to pass** through them **to the barrel**. This indicates that the water is traveling in a stream and will pass through the air before reaching the barrel.

Rashi

תרדא - שוטה בהול:

2. Menachot 80b

אמר לוי לרבי וליתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה היא הא תודה והא לחמה ואי האי דקיימא תודה היא הא לחמה והא תיהוי מותר דתודה אמר ליה כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו

Levi said to Rabbi Yehuda HaNasi: And let him bring another animal with loaves and let him say: If this animal that is extant is the substitute, then let this be the thanks offering and these its loaves. And if that animal that is extant is the thanks offering, then let these be its loaves and this will be the leftover of the thanks offering, which does not require loaves. Rabbi Yehuda HaNasi said to him: It seems to me that he has no brain in his skull.

2. Raavad vs. Rambam

a. Introduction to the Mishneh Torah

עד נִשְׁיָהוּ כָּל הַדִּינִין גְּלוּיִין לְקַטֵּן וְלַגְדוֹל בְּדִין כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, וּבְדִין כָּל הַדְּבָרִים שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים וּנְבִיאִים: כָּלֵּל שֶׁלִּדְבָר, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם צָרִיךְ לְחַבּוֹר אַחַר בְּעוֹלָם בְּדִין מְדִינֵי יִשְׂרָאֵל; אֲלֵא יִהְיֶה חֶבְרוֹר זֶה מְקַבֵּץ לְתוֹרָה שֶׁבַעֲל פֶּה כְּלָה, עִם הַתְּקִנּוֹת וְהַמְּנַהֲגוֹת וְהַגְּזֵרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ מִיָּמֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְעַד חֶבְרוֹר הַתְּלֻמוֹד, וְכִמוֹ שֶׁפָּרְשׂוּ לָנוּ הַגְּאוֹנִים בְּכָל חֶבְרוּיָהוּן, שֶׁחֶבְרוּ אַחַר הַתְּלֻמוֹד. לְפִיכֵךְ קָרָאתִי שֵׁם חֶבְרוֹר זֶה מִשְׁנֵה תוֹרָה – לְפִי שֶׁאָדָם קוֹרֵא תוֹרָה שֶׁבִּכְתָב תַּחֲלָה, וְאַחַר כֵּן קוֹרֵא בְּזֵה, וְיוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ תוֹרָה שֶׁבַעֲל פֶּה כְּלָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְקִרְוֹת סֵפֶר אַחַר בִּינְיָהֶם.

so that all laws be open to young and old, whether they be laws concerning each and every commandment or whether they be laws concerning matters instituted by scholars and prophets. The main object of the matter being, that no man shall have a need of any other compilation in the world for any law of

the laws of Israel, but this compilation shall be a cyclopedia of the whole Oral Torah together with a code of the statutes, customs and edicts which were enacted since the days of Moses our Master until the close of the Talmud, even as they were interpreted for us by the Gaonim in all their compilations which were compiled by them since the Talmudic era. Therefore, have I named this compilation Mishnah Torah; for, when one studies Holy Writ first and thereafter reads this Work, he obtains herefrom a complete knowledge of the Oral Torah, having no need to read any other book in between them.

Raavad

וידוע ממנו וכו'. א"א סבר לתקן ולא תיקן כי הוא עזב דרך כל המחברים אשר היו לפניו כי הם הביאו ראייה לדבריהם וכתבו הדברים בשם אומרם והיה לו בזה תועלת גדולה כי פעמים רבות יעלה על לב הדיין לאסור או להתיר וראייתו ממקום אחד ואילו ידע כי יש גדול ממנו הפליג שמועתו לדעת אחרת היה חוזר בו. ועתה לא אדע למה אחזור מקבלתי ומראייתי בשביל חבורו של זה המחבר. אם החולק עלי גדול ממני הרי טוב ואם אני גדול ממנו למה אבטל דעתי מפני דעתו. ועוד כי יש דברים שהגאונים חולקים זה על זה וזה המחבר בירר דברי האחד וכתבם בחיבורו ולמה אסמוך אני על ברירתו והיא לא נראית בעיני ולא אדע החולק עמו אם הוא ראוי לחלוק אם לא. אין זה אלא כל קבל די רוח יתירא ביה:

He will know from it the Oral Torah in its entirety etc. Avraham said, he wished to fix and he didn't fix, because he left the ways of all authors before him, for they brought proof to their words and wrote things in the name of the one who said them, and this would have been a great improvement, because many times the judge wants to forbid or permit and his proof is from one place and if he knew that there is someone greater than him who taught this idea in another way, he would have reneged on his position. And now I don't know why I should go back on my position because of the composition of this author. If the one who argues is greater than me, fine, and if I am greater than him, why should I change my opinion for him? And also, there are things in which the Geonim (earlier rabbis) disagree and the author picked one and wrote them in his work. Why should I depend on his choice when it does not seem so to me and I don't know who

argues with him if he is worthy to argue or not. It is only that anyone like this has too much wind (?).

Does the Raavad respect the Rambam? Laws of Kiddush Hachodesh 7

Raavad

א"א מפני שהמחבר הזה מתגדר מאד ומתפאר בחכמה הזאת והוא בעיניו שהגיע לתכליתה ואני איני מאנשיה כי גם רבותי לא הגיעו אליה ע"כ לא נכנסתי בדבריו לבדוק אחריו. אך כשפגעתיו בדבר הזה שכתב נפלא בעיני הפלא ופלא והוא בעיני כמתעתע עכ"ל:

Avraham said, since this author takes pride and brags of his knowledge of this wisdom (intercalation of the calendar), and he in his eyes has come to the pinnacle of it, and I am not of its people, for even my teachers didn't get to it so I did not get involved in his words to check them. But when I bumped into this it was strange in my eyes, a great wonderment, and it seemed in my eyes as one who is a trickster (or crazy).

B. Rambam Brachot 8, 11

לִקַּח כּוֹס שֶׁל יַיִן בְּיָדוֹ וְהִתְחִיל הַבְּרָכָה עַל מְנַת לֹמֵר שֶׁהַכֹּל וְטָעָה וְאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן אֵין מְחִזְרִין אוֹתוֹ.

If a person took a cup of strong drink* in his hand and began the blessing with the intent to say "By Whose word all things exist", but by mistake said "Who .createst the fruit of the vine", he is not required to repeat the correct blessing

Raavad:

אע"פ שטעה בסופה יצא ואין מחזירין אותו. כתב הראב"ד כל מה שכתב באלו הענינים הכל הבל שאין הולכין אלא אחר הפירוש שהוציא בפיו עכ"ל:

Everything the Rambam wrote in these matters is all nothingness, for we go only according to what he uttered with his mouth.

Context: The Rambam's reading of the Gemara is completely different from the Raavad's so the Raavad has no idea where the Rambam got this from.

**b.1. Source of the Raavad's comments
Kohelet 1, 14**

רְאִיתִי אֶת-כָּל-הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וְרֵעוּת רוּחַ:

I observed all the happenings beneath the sun, and I found that all
:is futile and pursuit of wind

C. Shabbat 29, 10

כתב הראב"ד ז"ל בחיי ראשי אם מסברא אמרה לא סבר מימיו סברא פחותה מזו

The Raavad wrote, By the life of my head! If he said this from logic, he never thought of a worse idea in his life.

(Raavad thought that the Rambam did not allow kiddush over bread on Shabbat and he did not think this was correct.)

D. Beit Habechira 4

מאה אמה עובי כותל האולם. א"א כל זה הבל ורעיון **רוח** שלא היה שם כותל לאולם כלל וטעות גדולה היא זו שלא היה לאולם אלא כותל המזרח שלפני ההיכל

The thickness of the Ulam (inner sanctuary) was 100 Amot. Avraham said, all this is nothingness and vanity of spirit for it did not have a wall at all and this is a big mistake..

E. Shmita v'yovel 4, 6 and more...

א"א חפשתי זו המימרא ולא מצאתיה לא במשנה ולא בתוספתא ולא בירושלמי ואולי הוציאה ממה שאמרו במשנה מאימתי נהנין ושורפין בתבן וקש של שביעית משתרד רביעה שניה ולפי שב"ד גוזרין תעניות שניות והן מגיעות עד חנוכה או סמוך לה סמך עליו וקבע זמן חנוכה וכל זה **הבל ורעין רוח** וקשה מזה שלא אמרו אלא בתבן וקש שבשדה מפני שאותו שבשדה נסרח עם הגשמים והרי הוא כמבוער אבל ספיחים אחרים מניין לו שיהא להם היתר ואולי בשעמדו בקרקע ורבה החדש על העיקר שההיתר מעלה את האיסור ברוב אבל זמן חנוכה מאינלו. +

Avraham said, I looked for this and did not find it in the Mishnah or the Tosefta or the Jerusalem Talmud... and all this is nothingness...

איסורי ביאה, נדה Issurei Biah,

כל ראתה שהוא מוזכר **טעות** בכאן גדולה מן הסופר ...

It is all a big error from the author.

Ishut

א"א נראה לי שזה היה שטף **רוח** ולא עיין בדבריו וטעה

.This is a flow of wind and he did not research properly and he erred

א"א כל מה שכתב כאן **הכל הבל ורעות רוח** +.

All that he wrote here is nothing and evil wind.

Nizkei Mamon 2, 5

א"א זו **טעות** היא

ibid . 2, 9

It's a mistake

א"א זה **טעות** הוא

It's a mistake

Pesulei Hamukdashim 8, 3

טעה טעות גדולה He made a big mistake

גם זה טעות This is also a mistake

F. Not just against the Rambam

ומה שפירש בה הרב היוני **הבל ורעיון רוח**.

**What the Greek rabbi said is nothing and vanity of wind.
Against a Greek commentary on the Mishnah**

G. Against Rav Zrachya Halevi who attacked the Rif, in his work, Katuv Sham, Pesachim 18

אמר אברהם: הכל הבל ורעיון רוח. כי מה שפירש במכבדות ובכפין שקר הוא
Avraham said, All is nothingness and pursuit of wind for what he said is a lie.

In his work, Katuv Sham, he blasts the Ramban 15 times or so calling his words שקר, lies, including

וכל דבריו רוח שקר

All his words are a false spirit (a lying wind)

שקר העיד

He has falsely testified (Deut. 19, 18)

כל זה שקר ואין בם מועיל

Lies and they do not help (paraphrase from Jer. 16, they are nothing and they do not help)

תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק

From Psalm 31 let lying lips be stilled that speak haughtily against the righteous with arrogance and contempt.

15 times he said that the words of the Baal Hamaor are all nothingness.

ומי שיש לו מוח בקדקדו איך יאמר דמסיפא מקשה ליה,

And anyone who has a brain in his head how can he say that...

H. On Free Will Mishneh Torah, Laws of Teshuva ch. 5

5. One might ask: Since The Holy One, blessed be He, knows everything that will occur before it comes to pass, does He or does He not know whether a person will be righteous or wicked?

If He knows that he will be righteous, [it appears] impossible for him not to be righteous. However, if one would say that despite His knowledge that he would be righteous, it is possible for him to be wicked, then His knowledge would be incomplete.

Know that the resolution to this question [can be described as]: "Its measure is longer than the earth and broader than the sea." Many great and fundamental principles and lofty concepts are dependent upon it. However, the statements that I will make must be known and understood [as a basis for the comprehension of this matter].

As explained in the second chapter of *Hilchot Yesodei HaTorah*, The Holy One, blessed be He, does not know with a knowledge that is external from Him as do men, whose knowledge and selves are two [different entities]. Rather, He, may His name be praised, and His knowledge are one.

Human knowledge cannot comprehend this concept in its entirety for just as it is beyond the potential of man to comprehend and conceive the essential nature of the Creator, as [\[Exodus 33:20\]](#) states: "No man will perceive, Me and live," so, too, it is beyond man's potential to comprehend and conceive the Creator's knowledge. This was the intent of the prophet's [\[Isaiah 55:8\]](#) statements: "For My thoughts are not your thoughts, nor your ways, My ways."

Accordingly, we do not have the potential to conceive how The Holy One, blessed be He, knows all the creations and their deeds. However, this is known without any doubt: That man's actions are in his [own] hands and The Holy One, blessed be He, does not lead him [in a particular direction] or decree that he do anything.

This matter is known, not only as a tradition of faith, but also, through clear proofs from the words of wisdom. Consequently, the prophets taught that a person is judged for his deeds, according to his deeds - whether good or bad. This is a fundamental principle on which is dependent all the words of prophecy.

ה

שמא תאמר והלא הקדוש ברוך הוא יודע כל מה שיהיה וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע אם ידע שהוא יהיה צדיק אי אפשר שלא יהיה צדיק ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע הרי לא ידע הדבר על בוריו דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויים בה אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר כבר בארנו בפ' שני מהלכות יסודי התורה שהקב"ה אינו יודע מדיעה שהיא חוץ ממנו כבני אדם שהם ודעתם שנים אלא הוא יתעלה שמו ודעתו אחד ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו וכשם שאין כח באדם להשיג ולמצוא אמתת הבורא שנאמר כי לא יראני האדם וחי אין כח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא הוא שהנביא אמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי וכיון שכן הוא אין בנו כח לידע היאך ידע הקדוש ברוך הוא כל הברואים והמעשים אבל נדע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם ואין הקב"ה מושכו ולא גוזר עליו לעשות כך ולא מפני קבלת הדת בלבד נודע דבר זה אלא בראיות ברורות מדברי החכמה ומפני זה נאמר בנבואה שדנין את האדם על מעשיו כפי מעשיו אם טוב ואם רע: וזה הוא העיקר שכל דברי הנבואה תלויין בו

Raavad ibid.

This being so etc. This one did not follow the custom of scholars; for no man begins a thing which he knows not how to finish it, whereas he commenced with inquiries and questions and left the matter under question

and turned it around to faith. It would have been better for him to leave the matter to the innocence of the innocent, not to awaken their hearts and leave their mind in doubt, lest, during some hour, a suspicion will enter their heart concerning it. Moreover, although there is no convincing reply to this question, it is best to lean himself upon a partial answer like this, saying: If either the righteousness or wickedness of man would have been dependent upon the decree of the Creator, may He be blessed!, we would be saying that His knowledge is His decree, then would the question be to us very difficult, indeed. But now, since the Creator ceded this power from His Hand to the hand of the man himself, His knowledge can not be said to be a decree, but it is similar to the knowledge of the astrologists who know by another power what the conduct of a certain person would be. And, it is common knowledge that from the smallest to the biggest thing which happens to man the Creator transmitted to the power of the planets, only He endowed him with an intelligence to sustain himself, and be delivered from the influence of the planet, and this very same is the power endowed to man to be either good or bad, and only the Creator knows the power of the planet and its movements whether it be within the power of the intelligence of one to be delivered from its influence or not. And, such knowledge is not a decree. But even this is not a comparison.

השגת הראב"ד/ וכיון שכן הוא אין בנו כח לידע היאך ידע הקב"ה כל הברואים ומעשה ידיהם. א"א לא נהג זה המחבר **מנהג** החכמים שאין אדם מתחיל בדבר ולאידע להשלימו והוא החל בשאלות קושיות והניח הדבר בקושיא והחזירו לאמונה וטוב היה לו להניח הדבר בתמימות התמימים ולא יעורר לבם ויניח דעתם בספק ואולי שעה אחת יבא הרהור בלבם על זה, ואע"פ שאין תשובה נצחת על זה טוב הוא לסמוך לו קצת תשובה ואומר, אם היוצדקת האדם ורשעתו תלויים בגזירת הבורא ית' היינו אומרים שידיעתו היא גזירתו והיתה לנו השאלה קשה מאד ועכשיו שהבורא הסיר זו הממשלה מידו ומסרה ביד האדם עצמו אין ידיעתו גזירה אבל היא כידיעת האצטגנינים שיודעים מכח אחר מה יהיו דרכיו של זה והדבר ידוע שכלמקרה האדם קטן וגדול מסרו הבורא בכח המזלות אלא שנתן בו השכל להיותו מחזיקו לצאת מתחת המזל והוא הכח הנתון באדם להיותו טוב או רע והבורא יודע כח המזל ורגעיו אם יש כח בשכל להוציאו לזה מידו אם לא וזו הידיעה אינה גזירה, וכל זה איננו שוה.

What is the debate between them?

Epilogue

After the burning of the Talmud, Rabbeinu Yona of Gerona who had criticized the Rambam realized that he had gone too far and he was trying to go to the Rambam's grave to apologize but never made it.

What was bothering the Raavad? What about Talmudic study was he worried about?

Is there a communal rivalry at play?